

Lamminen: Varusmiesten edunvalvonnan kehittamisestä*Eduskunnan Puhemiehelle*

Varusmiestoimikuntajärjestelmän periaatteena on ollut pyrkiä kehittämään varusmiesten sosiaalisia oloja, yhteenkuuluvuuden tunnetta ja viihtyvyyttä. Toimikuntien tarkoituksena on ollut myös, että ne toimivat joukko-osaston komentajan ja varusmiesten välisenä yhteistoimintaelimenä, jonka tulee toiminnallaan myös edistää henkilökunnan ja varusmiesten välistä yhteisymmärrystä.

Puolustusvaliokunta katsoi 26.5.1994 valtiopäiväjärjestyksen 53 §:n mukaisessa lausunnossa: "... asevelvollisuuden suorittaminen aseellisessa palveluksessa tulee olla ensisijainen hallitusmuodossa tarkoitettu maanpuolustusvelvollisuuden toteuttamismuoto. Siviilipalveluksen yleistymisen saattaa olla maanpuolustuksen kannalta epäedullista ottaen huomioon, että koulutetun reservin määrä on eri syistä vähenevässä."

Varusmiespalveluksen sosiaalisia ja taloudellisia oloja sekä palvelusmotivaatiota parannettaessa siviilipalvelusta suorittavien kanssa yhdenmukaiseksi edellytetään niin varusmiesten kuin puolustushallinnon tiivistä yhteistyötä. Joukko-osastoissa toimivat varusmiestoimikunnat sekä vuosittain kokoontuvat valtakunnalliset varusmiestoimikuntapäivät ovat toimineet

tässä erinomaisena apuna. Varusmiesten suorittaessa palvelustaan asevelvollisuuslain perusteella on yhteiskunnan vastuuta asevelvollisista, kuten hallitus on esityksessään laiksi asevelvollisen kuoltua suoritettavasta taloudellisesta tuesta ilmaissut, pidettävä suurempana kuin työnantajan vastuuta työntekijöistä.

Varusmiesten edustusta tulisi kehittää valtakunnallisella tasolla, jotta he voisivat osallistua nykyistä tiiviimmin mm. palvelusolojen kehittämiseen kuten henkilökuntakin voi. Tämä voitaisiin toteuttaa esim. puolustusvoimien henkilöstön yhteystoimintamenettelyä soveltamalla tai varusmiestoimikuntajärjestelmän laajentamisella valtakunnallisella toimikunnalla.

Edellä olevan perusteella ja valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momenttiin viitaten esitän kunnioittavasti valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Onko Hallitus tietoinen suunnitelmista, joilla parannettaisiin varusmiesten edunvalvontaa esimerkiksi perustamalla valtakunnallinen varusmiestoimikunta, ja

aikooko Hallitus ryhtyä toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi?

Helsingissä 2 päivänä marraskuuta 1994

Kalevi Lamminen

Eduskunnan Puhemiehelle

Valtiopäiväjärjestyksen 37 §:n 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa Te, Rouva Puhemies, olette toimittanut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Lammisen näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen n:o 688:

Onko Hallitus tietoinen suunnitelmista, joilla parannettaisiin varusmiesten edunvalvontaa esimerkiksi perustamalla valtakunnallinen varusmiestoimikunta, ja

aikooko Hallitus ryhtyä toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi?

Vastauksena kysymykseen esitän kunnioittavasti seuraavaa:

Varusmiehet ovat palveluksessa asevelvollisuuslakiin perustuvan kansalaisvelvollisuuden suorittamista varten. Heidän palvelussuhteensa perusta on siis toinen kuin palkatun henkilökunnan. Tästä syystä ei varusmiesten edunvalvonnan toteuttaminen voi perustua samanlaisiin järjestelmiin kuin virkaehtosopimusjärjestelmän piiriin kuuluvan palkatun henkilökunnan, jota edustavat järjestöt toimivat neuvotteluosapuolina työnantajan kanssa ja sopivat palvelussuhteensa ehdoista. Asevelvollisuuteen perustuvassa palvelussuhteessa ei tällaista neuvottelujärjestelmää tai sen kaltaista voida ajatella. Sen sijaan valtion tulee oma-aloitteisesti huolehtia tätä kansalaisvelvollisuutta suorittavan oikeutetuista taloudellisista ja sosiaalisista eduista.

Puolustusministeriössä on viime vuosina pidetty erittäin tärkeänä, että varusmiesten ääntä kuullaan ja heidän aloitteellisuuttaan heitä koskevien asioiden suunnittelussa lisätään. Varusmiestoimikuntien tärkein tehtävä on luonnollisesti varuskunnissa tapahtuva työ varusmiesten hyväksi osana joukko-osastoa. Maanpuolustusalueiden varusmiestoimikuntien neuvottelupäi-

vät järjestetään kaksi kertaa vuodessa. Vuosittain järjestettävillä valtakunnallisilla varusmiestoimikuntapäivillä varusmiesedustajat ovat nykyisin suorassa keskusteluyhteydessä puolustusministeriön ja pääesikunnan sekä muiden ministeriöiden ja viranomaisten kanssa. Eri joukko-osastoista valitut varusmiehet valmistelevat valtakunnalliset varusmiestoimikuntapäivät. Päivien aikana käsitellään varusmiesten asemaa ja tehdään sitä koskevia ehdotuksia ja aloitteita, joita sitten pyritään viranomaistoimin mahdollisuuksien mukaan toteuttamaan.

Asettamani työryhmä selvitti vuonna 1991 varusmiestoimikunta-asioiden hoitamista puolustusministeriön ja pääesikunnan tasoilla. Työryhmä päätyi esitykseen, että pääesikuntaan perustettaisiin yhteistoimintaelin, jossa olisivat varusmiestoimikuntien, varusmiesliiton sekä puolustusministeriön ja pääesikunnan edustajat. Lisäksi esitettiin varusmiessihteerin ottamista pääesikunnan sosiaalitoimialalle. Yhteistyöelin on kokoontunut säännöllisesti, ja siitä on saatu myönteisiä kokemuksia.

Viimeisin varusmiesten osallistumisjärjestelmää kehittävä toimenpide on tämän vuoden valtakunnallisilla varusmiestoimikuntapäivillä tehdyn aloitteen perusteella toimintansa aloittanut varusmiestoimikuntasihteerin. Sihteerin toimii pääesikunnan sosiaalialalla, ja hänen tehtävänsä painottuvat toimikuntiin kohdistuvaan tiedottamiseen, edellisten valtakunnallisten päivien aloitteiden jatkokäsittelyyn sekä seuraavien päivien valmisteluun.

Varusmiestoimikuntasihteerin tehtävän perustamisella pyritään selvittämään varusmiestoimikunnan tarpeellisuus pääesikunnan tasolla. Puolustusministeriö katsoo, että luotua varusmiesten osallistumisjärjestelmää tulisi kehittää ja osallistumismahdollisuuksia lisätä sitä mukaa kuin kokemuksia saadaan.

Helsingissä 23 päivänä marraskuuta 1994

Puolustusministeri *Elisabeth Rehn*

Till Riksdagens Talman

I det syfte 37 § 1 mom. riksdagsordningen anger har Ni, Fru Talman, till vederbörande medlem av statsrådet översänt följande av riksdagsman Lamminen undertecknade spörsmål nr 688:

Känner Regeringen till några planer genom vilka bevakningen av beväringarnas intressen kunde förbättras t.ex. genom inrättande av en riksomfattande beväringsskommitté, och

ämnar Regeringen vidta åtgärder i syfte att avhjälpa missförhållanden?

Som svar på detta spörsmål får jag vördsamt anföra följande:

Beväringarna tjänstgör för att fullgöra en medborgerlig plikt som baserar sig på värnpliktslagen. Grunden för deras tjänstgöringsförhållande är alltså en annan än den avlönade personalens. Av denna anledning kan förverkligandet av bevakningen av beväringarnas intressen inte baseras på samma slags arrangemang som när det gäller den avlönade personalen, som hör till tjänstekollektivavtalssystemet, och i fråga om vilken de organisationer som den företräds av fungerar som part i förhandlingarna med arbetsgivaren och avtalar om villkoren i anställningsförhållandet. Det tjänstgöringsförhållande som baserar sig på värnplikten inbegriper inte något förhandlingssystem av detta slag, inte heller är ett sådant system tänkbart. Däremot skall staten på eget initiativ bevaka de ekonomiska och sociala förmåner vilka tillkommer dem som fullgör denna medborgerliga plikt.

Det har i försvarsministeriet under de senaste åren ansetts vara synnerligen viktigt att beväringarna kan få sin röst hörd och att de i större utsträckning tar initiativ beträffande planeringen av frågor som gäller dem själva. Beväringskommittéernas viktigaste uppgift är naturligt nog det arbete som utförs av beväringarna till fromma i garnisonerna, och där beväringen utgör en del av truppförbandet. Rådplägningsdagar för försvarsområdenas beväringsskommittéer arrange-

ras två gånger i året. Vid de årliga riksomfattande dagarna för beväringsskommittéerna kan beväringarnas representanter numera diskutera direkt med försvarsministeriet och huvudstaben samt övriga ministerier och myndigheter. Förberedelserna för de riksomfattande dagarna för beväringsskommittéerna sköts av beväringar som väljs från de olika truppförbanden. Under rådplägningsdagarna behandlas beväringarnas ställning, och förslag samt initiativ som gäller denna fråga läggs fram, varefter myndigheterna så vitt möjligt vidtar åtgärder för att förverkliga dem.

Den av mig tillsatta arbetsgruppen utredde 1991 skötseln på försvarsministeriets och huvudstabens nivå av ärenden som gäller beväringsskommittéerna. Arbetsgruppen beslöt sig för ett förslag enligt vilket ett samarbetsorgan med representanter för beväringsskommittéerna, beväringförbundet samt försvarsministeriet och huvudstaben inrättas vid huvudstaben. Dessutom föreslogs att en beväringsssekreterare anställs vid den sektor inom huvudstaben som sköter sociala frågor. Samarbetsorganet har sammanträtt regelbundet och positiva erfarenheter av dess verksamhet har inhämtats.

Den senaste åtgärden när det gäller att utveckla arrangemanget för beväringarnas deltagande är att man på basis av det initiativ som togs vid detta års riksomfattande dagar för beväringsskommittéerna har tillsatt en sekreterare för beväringsskommittéerna. Sekreteraren har inlett sin verksamhet och verkar inom huvudstabens sociala område. Uppgifterna gäller i första hand att förmedla information till kommittéerna, att följa upp behandlingen av de initiativ som tagits under de föregående riksomfattande dagarna samt att förbereda de följande dagarna.

Genom att inrätta sekreteraruppgiften strävar man till att på huvudstabsnivå utreda hur erforderlig beväringsskommittén är. Försvarsministeriet anser att det existerande systemet för beväringarnas deltagande bör utvecklas och att möjligheterna att delta bör utökas i den mån nya erfarenheter inhämtas.

Helsingfors den 23 november 1994

Försvarsminister *Elisabeth Rehn*

